

ПРИМЕРИ ПРОМЕНЉИВОСТИ ЛИЧНОГ ИМЕНА СРБА ПРАВОСЛАВАЦА У ЦРКВЕНИМ МАТИЧНИМ КЊИГАМА ТЕМИШВАРА XVIII И XIX ВЕКА¹

Жарко Б. Вељковић*
 Српски научни центар,
 Београд

Апстракт: Истражујући прејике по мајчиној линији у црквеним матичним књигама XVIII и XIX века двеју најстаријих српских цркава у Темишвару наишао сам на занимљиву језичку појаву. Наиме, у црквеним матичним књигама онога времена извесан број лица уписан је не само по имену одмиља или скраћеноме имену уместио имена, него и по сасвим другом, шзв. секундарном имену, а нека лица имала су и по два лична имена и више. Циљ ми је да предочим примере на које сам наишао, да изведем извесне правилности и да дам закључак који би био очигит, не залазећи у дубља објашњења без будуће шире описе истраживања.

Кључне речи: Темишвар, осамнаести век, деветнаести век, Срби православци, лично име, име одмиља, скраћено име, секундарно име, двоструко име, црквене матичне књиге.

Породица моје мајке, Дмитријевићи, доселила се у Београд из Шенђурца код Темишвара; пореклом су из Темишвара, а изворно јесу из Русије, из Костешева, Биљдина и Козељска у Калуги, првобитно из Љубови-

* sapphousatthis@gmail.com.

¹ Овај је чланак редигована верзија чланка објављеног у часопису Српске православне епархије темишварске *Гласник* за 2012. (Вељковић 2013: 80–96). Будући да информације у њему нису локалне, већ шире научне и практично-истраживачке природе, сматрам да је чланку управо овде место. Захваљујем се Славици Јовић, начелници збирке микрофилмова (те микрофилмованих и оригиналних матичних књига) Историјског архива Београда на рецензији матичарског дела чланка, која је о чланку дала и позитивно мишљење. Такође се захваљујем оцу Јосифу Станковићу и Љиљани-Емилији Жикић из Српске православне епархије темишварске и свим мојим информаторима, као и Аурелији Митраке (Aurelia Mitrache) и Миоари Првулеску (Mioara Pirvulescu) из Arhivele Naționale ale României, județul Timiș, Timișoara (Државног архива Румуније за жупанију Тимиш у Темишвару) на помоћи. Затим темишварском књижевнику Стевану Бугарском, који је о чланку дао негативно мишљење, али је помогао неким корисним упутствима.

ча код Новгорода, од кнезова Шчербачева пореклом од „салте“, односно муслиманског (монголског) принца, из Златне Хорде (истраживањем Ж. В.; Щербачев 2011).² Истражујући ове претке у црквеним матичним књи-

² Занимљивости ради, наводим скраћено, директно стабло: Жарко Вељковић (Београд, 1976–) ← Јелена-Кека Димитријевић (Београд, 1955–) ← Михаило-Мика Димитријевић (Београд, 1926. – Београд, 1990.) ← Ђорђе-Ђока Димитријевић (Београд, 1884. – Београд, 1949.) ← Живан-Живко Димитријевић (Шенђурац, 1851. – Београд, 1905.) ← Василије-Илија Димитријевић (Темишвар, 1813. – Шенђурац, 1872.) ← Петар Димитријевић (Темишвар, 1774. – ?) ← Григорије-Георгије Јовановић-Димитријевић (Темишвар, око 1755. – Темишвар, 1826.) ← Иван Димитријевич Шчербачев/Јован Димитријевић (око 1730. – Темишвар, ?) ← Дмитриј Алексејевич Шчербачев (око 1680. – после 1744.) ← Алексеј Лавович Шчербачев (? – 1725.) ← Лав Лаврентјевич Шчербачев, у монаштву Леонид ← Лаврентиј Степанович-Первово Шчербачев (око 1568. – Смоленск, 1633.) ← Степан-Перви Тимофејевич Шчербачев ← Тимофеј NN Шчербачев ← NN Димитријевич-Шчербачев ← Дмитриј-Шчербач Фјодорович, тј. „шчербач“ (војвода) Дмитриј Фјодорович, у монаштву Дионисиј (? – можда 1508.) ← Фјодор-Салта, тј. „салта“ (муслимански (монголски) принц) NN-Фјодор, из Златне Хорде (истраживањем Ж. В.; Щербачев 2011). Прилажем и грб кнезова Шчербачевих (Щербачев 2011):

Остаје питање како и зашто је Иван Димитријевич Шчербачев дошао из Русије баш до Темишвара. Из угла Ивану савремених историјских околности можда можемо претпоставити да је он био руски емисар у главном граду (Тамишког) Баната, Темишвару, у акцији на придобијању Срба за иселење у царску Русију 1723–53. ради формирања руске јужне војне границе, који је након аустријског заустављања сеобе 1753. г. (Војводић и Живојиновић 1986: 122, 200, 234–237, 239–243) остао код Срба у Темишвару. А да је у Темишвару и околини, сем Димитријевића/Димитријевича, било још неких посрбљених, а испрва са Србима живећих Руса, односно, шире узев, источнословенофоних држављана царске Русије, те да су знали да се венчавају међусобно и да кумују једни другима, сведочи нам МКВ 15.10./1772 Темишвар Махала, из које видимо да се Марко Левак жени Петром, рођ. Кром („Крома“), а кум им је Кузман Јазуков, као и горепоменута венчаница Григорија-Георгија (Јовановића) Димитријевића и крштеница ћерке му Еве Димитријевић (МКВ 29.1./1773, МКР 13/1779; МКУ 135/1782 Темишвар Махала), из којих видимо да се Григорије-Георгије Димитријевић жени Аном-Станом-Настом Забочин („Забочином“), ћерком Теодора Забочина, док им је ћерки Еви кума баба по мајци, ташта му Ева Забочин („Забочина“), рођ. Леанов („Леанова“), исто тако и МКУ 144/1782 и МКУ 421/1785 Темишвар Махала (Ева Забочин, Јован-Јова Забочин, Јованка Забочин), МКР ≤ 1773, МКР 2/1785, МКР 2.1./1791, МКУ 5.2./1792, МКУ 4.4.1793 и МКУ 95/1804 Темишвар Махала (Стојан „Јазук“, Михаило „Јазуковић“, Јефимије/Јевтимије Јазуков, Макра Јазуков, Јован Јазуков, Георгије Јазуков, Димитрије Јазуков), МКУ 481/1789, МКУ 55/1802, МКУ 147/1804, МКУ 194/1804, МКУ 384/1812, МКР 808/1813, МКУ 403/1813, МКУ 402/1814, МКУ 430/1815,

гама XVIII и XIX века двеју најстаријих српских цркава у Темишвару (AN ale României, județul Timiș, TM, „PO Sârbă – TM-Cetate“, књ. 1–12, 16, 17, „PO Sârbă – TM-Mehala“, књ. 1–5, 7–12, 14) наишао сам на занимљиву језичку појаву. Наиме, у црквеним матичним књигама онога времена извештај брoј лица уписан је не само по имену одмиља или скраћеноме имену уместо имена, него и по сасвим другом, тзв. секундарном имену, а нека лица имала су и по два лична имена и више.

Примери на које сам наишао су следећи (разврставам их по полу, дајући их групно по породицама, излистане по годинама појављивања):

1. Женска лица:

МКР³ 1755. Темишвар Махала: Стојан и Ана⁴ =>⁵ Ана (кум: Петар „Сусан“ (рум. Susanu))

МКУ 477/1815, МКУ 523/1816, МКВ 201/1820, МКУ 315/1828 и МКУ 416/1829 Темишвар Махала (Савка Маразов, Јефрем/Јеврем Маразов/Марозов, Јекатерина „Мараз“, Андреј „Мараз“, Савета „Мараз“, Коста „Мараз“/Маразов, Јована „Мараз“, Јован „Мараз“/Маразов/„Маразовов“, Јефтимије Маразов, Јефтимија, удата „Мараз“, Ђула „Мараз“, Марта „Маразовов“, Марија, удата Маразов, Ева, удата „Мараз“), МКВ 20.12./1770 и МКВ 6.2./1771/1772 Темишвар Махала (Константин „Романовић“, Ана „Романовић“, пре „удовица Симеонова“, Петар „Романовић“, Марија Недић, рођ. „Романова“), МКУ 1257/1848 Темишвар Махала (Григорије „Јашток“), МКУ ≥ 1823 Темишвар Махала („Кучутин“), МКР 4.2./1772 Темишвар Махала (Георгије (син) Чупарка), МКУ 4.2./1761 и МКР 29.8./1772 Темишвар Махала („Ешкутов(а)“, Никола „Ешкутов“, Јован Ешкитов), МКР 99/1786 Темишвар Махала (Мартин Чурикин), МКУ ≈1772, МКУ 4/1778, МКУ 67/1780, МКУ 80/1780, МКУ 399/1785 и МКУ 611/1816 Темишвар Махала (Јагер, Ана (Димитрија) Јагер, Ана (Петра) Јагер, Димитрије Јагер, Марија, удата Јагер, Петар Јагер), те МКУ 478/1789, МКУ 35/1812 и МКУ 690/1817 Темишвар Махала (Јулијанија „Бабучина“, Веса Бабучин, Ана „Бабучина“). Такође, једнако као и породица Димитријевић, и породица из Дињаша код Темивара Силин, у земљишном цензусу Мађарске 1828. и Селин (Szilin, Szelin), чува предање да се њихов предак доселио – из Русије (Информатор 4; Remer Connor 1992: 93). А презимена Зобочин/Забочин, Леанов, Левак, Кром, Јазуков, Морозов/Маразов, Романов, Јаштук, Кучутин, Чупарек, Ешкитов, Чурикин, Јагер, Бабучин и Силин/Селин јесу презимена са источнословенског говорног подручја, премда је код презимена Кром и Јагер реч о русизираним Немцима (Ганжина 2001: 320, 409, 594; Google 2017: О. Г. Зобочин, А. Забочин, М. Леанов, А. А. Левак, М. М. Кром, А. А. Кромм, В. В. Јазуков, Н. И. Маразов, В. И. Кучутин, А. Чупарек, Ч. Ешкитов, Г. Д. Чурикин, А. Б. Јагер, А. И. Бабучин, В. В. Силин, А. А. Селин).

³ МКР = матична књига рођених, МКВ = матична књига венчаних, МКУ = матична књига умрлих. Бројеви и године раздвојени цртом, који долазе након ових скраћеница, представљају матичне текуће бројеве за одређену годину. Премда би правилније било МКК, *матична књига кршћених*, по савету С. Јовић, начелнице збирке микрофилмова Историјског архива Београда узимам уобичајенији термин МКР, *матична књига рођених*, који се користи једнако и за црквене матичне књиге вођене до након II светског рата.

⁴ Лична имена, имена одмиља, скраћена имена, секундарна имена и двострука имена истакнута су затамњењем.

⁵ Скраћеница => значи: добијају, добија...

МКР 26.2./1759 Темишвар Махала: Модошанин⁶ Стојан и **Наста**
=> Теодор (кум: Константин (? син) Петров)

(можда)

МКВ 1.2./1769 Темишвар Махала: Јанко Димитријевић и **Јована**,
кћи „Ангелова“ (кум: Михаило (? син) Филипов, стари сват: Стефан
Алексић)

МКУ 102/1781 Темишвар Махала: **Анока**, (супруга) Јанкова

МКУ 320/1784 Темишвар Махала: Марија „Димитријев“-„Анђе-
лов“ (Димитријевић-Анђеловић)

МКВ 29.1./1773 Темишвар Махала: Георгије (син) Јованов и **Ана**
(кћи) Теодорова

МКР 27.3./1774 Темишвар Махала: Георгије и **Стана** => Петар
(кум: Јован (? син) Павлов)

МКР 12.11./1774 Темишвар Махала: Григорије и **Наста** => Јелиса-
вета (кум: Влах Јован)

МКР 13/1779 Темишвар Махала: Григорије „Димитријев“ (Дими-
тријевић) и **Стана** (рођ.) Забочин⁷ => Ева (кума: Ева (рођ.) Леанов)

МКВ 11.5./1773 Темишвар Махала: Петар „Кузулбашев“ (Кузул-
баш) и **Јана** (кћи) Јовичина

МКР 346/1784 Темишвар Махала: Петар „Кузулбашев“ (Кузул-
баш) и **Јана** => Теодора

МКР 474/1785 Темишвар Махала: Петар „Кузулбашев“ (Кузул-
баш) и **Јана** => Аксентије

МКР 92/1786 Темишвар Махала: Петар „Кузулбашев“ (Кузулбаш)
и **Иконија** => Живана

(можда)

МКР 12.4./1773 Темишвар Махала: ћурчија⁸ Ђорђе и **Јана** =>
Симеон

МКР 168/1782 Темишвар Махала: ћурчија Ђорђе и **Ана** =>
Јевтимије

---

⁶ Модош је данашње место Јаша Томић.

⁷ Да су Стана (рођ.) Забочин и Ана (кћи) Теодорова иста особа, упоредити да је кума трећег детета Ева (рођ.) Леанов заправо мајка дететове мајке јер МКУ 135/1782 Темишвар Махала наводи: Ева, супруга Теодорова.

⁸ Стављао сам свугде ћурчија, премда сам по овим (црквеним) матичним књигама виђао понајвише облик кожухар, спор. *кожуар*, *кожукар*, *кожохар*.

МКР 45/1780 Темишвар Град: Петар Павић и Јелисавета-Кумрија => Јован

МКР 71/1780 Темишвар Махала: ћурчија Стефан и Дмита => Марта

МКР 417/1784 Темишвар Махала: ћурчија Стефан и Митра => Стана

МКР 58/1786 Темишвар Махала: ћурчија Стефан и Митра => Јефросинија

МКР 29.12./1789 Темишвар Махала: ћурчија Стефан и Митра => Јован (кума: Јевра Крунић)

МКВ 104/1783 Темишвар Махала: Пантелија Димитријевић и Марта, кћи сарача Николе

МКР 159/1787 Темишвар Махала: Пантелија Димитријевић и Мара, из Махале => Ђулијана

МКУ 327/1788 Темишвар Махала: Мара, супруга Пана Димитријевића

МКР 16.5./1792 Темишвар Махала: Теодор „Бугарин“ (Бугаров)⁹ и Живана-Ана => Теодор

МКВ 276/1805 Темишвар Махала: Петар Димитријевић и Живана Кузулбаш, овдашњи (кум: Живан Цвејанов, овдашњи)

МКР 619/1811 Темишвар Махала: Петар и Живана, из овдашње Вароши => Катарина (кума: Јевра Цвејанов, кћи Живана Цвејанова, овдашња)

МКР 934/1813 Темишвар Махала: чизмар¹⁰ Петар и Наста, овдашњи => Василије (кум:¹¹ Стефан Мановић из Махале)¹²

МКР 133/1815 Темишвар Махала: чизмар Петар и Живана => Георгије (кум: Живан Цвејанов, овдашњи)¹³

---

⁹ Уп. да је исти Теодор „Бугарин“ (вероватно син из горе дате крштенице) забележен у земљишном цenzусу Мађарске 1828. г., те тим и Темишвара као *Todor Bugarov* (Remer Connor 1994: 282).

¹⁰ Стављао сам свугде *чизмар*, премда сам по овим (црквеним) матичним књигама виђао понајвише облик *чизмаш*, ређе *чизмеција*, а једанпут и облик *чизмација*.

¹¹ Ово је кум венчаног кума (в. доле).

¹² Уп. МКУ 20/1872 Шенђурац: ћурчија Илија Димитријевић, удовец, стар 65 година, рођен у Темишвару, умро у Шенђуруцу (AN ale României, județul Timiș, TM, „PO Sârbă – Mănăstire“, књ. 10).

¹³ Уп. МКУ 418/1848 Темишвар Град: темишварски чизмар Георгије Димитријевић, стар 36 година.

МКР 297/1816 Темишвар Махала: чизмар Петар и **Стана**, овдашњи => Јован, избледело па подебљано у: Петру „Димитрие“ (Димитријевић) и **Ана** => Јосиф (кум: Јован Давидов из Махале)¹⁴

МКР 685/1809 Темишвар Махала: Жива „Цвејин“ (Цвејанов) и **Ана** => Катарина (кум: Стефан Мановић)

МКР 643/1812 Темишвар Махала: Живан Цвејанов и **Анка**, из овдашње Вароши => Георгије (кума: Сосана Мановић, кћи Георгија Мановића, овдашња)

МКР 235/1816 Темишвар Махала: Живан „Цвејин“ (Цвејанов) и **Анка** => Димитрије-Георгије (кум: Стефан Мановић)

(можда)

МКВ 62/1821 Темишвар Град: Алексије Димитријевић из Темишвара и **Софија** Јовановић из Темишвара (кум: Георгије Казимир)

МКР 94/1823 Темишвар Град: Александар Димитријевић и **Сосана** => Роза (кума: Марија Казимир, супруга Ђирила Казимира)

МКР 528/1825 Темишвар Махала: Живан-Сава Лацков и **Марија-Ђула** => Димитрије

МКР 1030/1828 Темишвар Махала: Димитрије-Трифун Свирац, син Петра Свираца и **Стана-Јованка** => Василије

МКР 1101/1828 Темишвар Махала: Андреј Петровић, син Аћима Петровића, и **Марија-Ана** => Симеон

МКУ 67/1842 Темишвар Град: служавка **Магдалина-Јевросија** Димитријевић из Фабрике

МКР 857/1847 Темишвар Махала-Румуни: Васа Бугарски и **Персида-Ана** => Илија alias Димитрије (кум: Илије „Пртан“ (рум. Pirtan)) (AN ale României, județul Timiș, ТМ, „PO Româna – ТМ-Мехала“, књ. МКР 2)

МКР 6/1866 Темишвар Град: Александар Јовановић и **Августина-Марија** (бивша римокатоликиња **Августина**) => Симеон

---

¹⁴ Уп. МКР потомака:

МКР 34/1849 Шенђурац: чизмар **Јован** Димитријевић и Катарина => Љубомир

МКР 52/1851 Шенђурац: чизмар **Јован** Димитријевић и Катарина => Персида (AN ale României, județul Timiș, ТМ, „PO Sârbă – Minăstire“, књ. 10).

2. Мушка лица:

МКВ 29.1./1773 Темишвар Махала: **Георгије** (син) Јованов и Ана (кћи) Теодорова

МКВ 18.10./1773 Темишвар Махала: Јован (? син) Маринов,¹⁵ 2. брак, и Јованија (кћи) Јаношева, 2. брак (кум: **Георгије** „Димитријев“ (Димитријевић), стари сват: Василије Павловић)

МКР 27.3./1774 Темишвар Махала: **Георгије** и Стана => Петар (кум: Јован (? син) Павлов)

МКР 12.11./1774 Темишвар Махала: **Григорије** и Наста => Јелисавета (кум: Влах Јован)

МКР 13/1779 Темишвар Махала: **Григорије** „Димитријев“ (Димитријевић) и Стана (рођ.) Забочин¹⁶ => Ева (кума: Ева (рођ.) Леанов)

МКУ 7/1826 Темишвар Махала: **Георгије** Димитријевић, овдашњи

МКВ 6.10./1774 Темишвар Град: Данило „Димитријев“ (Димитријевић) и Ана (? кћи) Фабијанов(а) (кум: **Стојша** Спасојевић)

МКР 4/1779 Темишвар Град: Данило „Димитријев“ (Димитријевић) и Ана, из Темишвара => Константин (кум: **Стојша** Спасојевић)

МКР 303/1789 Темишвар Град: Данило „Димитријев“ (Димитријевић) и Ана, из Темишвара => Јован (кум: **Тоша** Спасојевић из Темишвара)

МКР 13.11./1775 Темишвар Град: Данило Димитријевић и Ана, из Темишвара => Јован (кум: **Стојша** Спасојевић из Фабрике)

МКР 10.9./1777 Темишвар Град: грађанин¹⁷ Данило Димитријевић и Ана, из Града => Михаило „Данилов“ (Даниловић) (кум: **Стојша** „Спасојев“ (Спасојевић) са женом, из Фабрике)

(можда)

МКР 15/1779 Темишвар Махала: ћурчија **Симеон** и Јелисавета, кћи Томани(ји)на => (не пише име детета)

МКР 221/1782 Темишвар Махала: ћурчија **Стока** Ивковић и Јелисавета => Василије

МКР 291/1789 Темишвар Махала: **Пантелејмон** „Обрадовени“ (Обрадовски) и Пауна => Соса (кума: Катарина Поповић, кћи Ђорђа Поповића)

---

¹⁵ Ово је вероватно кум другог детета, а и презимена старог свата и кума првог детета су иста, те су они највероватније у роду (в. доле).

¹⁶ В. нап. 7.

¹⁷ Ставио сам *грађанин*, премда у (црквеној) матичној књизи стоји облик *йулер*, споредно од *йуртер*; пореклом из немачког *Burger* „грађанин“.

МКР 21.9./1791 Темишвар Махала: **Панта** Обрадовски и Пауна => Јевра (кума: Гркиња Јелисавета)

МКР 319/1797 Темишвар Махала: **Пантелејмон** „Димитријевић“ (? син Димитријев) и Пауна => Петар (кум: Михаило Остојић, син Андреја Остојића, из Махале)

МКР 469/1799 Темишвар Махала: **Пантелија** „Димитријевић“ (? син Димитријев) и Пауна => Макрина (кум: Михаило Остојић, син Андреја Остојића, из Махале)

МКР 300/1806 Темишвар Махала: **Пантелија** „Обрадовени“ (Обрадовски) и Пауна, овдашњи => Катарина (кума: Софија Маразов, кћи Андре Маразова, из ове Вароши)

МКР 440/1808 Темишвар Махала: **Пантелија** „Обрадовени“ (Обрадовски) и Пауна, овдашњи => Теодора (кума: Софија Маразов, кћи Андреје Маразова, овдашња)

МКУ 151/1827 Темишвар Махала: Пауна, супруга **Панте** Обрадовског

МКУ 755/1831 Темишвар Махала: **Пантелејмон** Обрадовски

МКР 6.4./1780 Темишвар Махала: Симеон (? син) Јованов и Марија => Петар (кум: **Василије** „Обрадовени“ (Обрадовски))

МКР 18.5./1782 Темишвар Махала: Филип (? син) Голубов и Марта => Петар (кум: **Илија** „Обрадовени“ (Обрадовски))

МКВ 104/1783 Темишвар Махала: **Пантелија** Димитријевић и Марта, кћи сарача Николе

МКР 159/1787 Темишвар Махала: **Пантелија** Димитријевић и Мара, из Махале => Ђулијана

МКУ 327/1788 Темишвар Махала: Мара, супруга **Пане** Димитријевића

МКУ 373/1789 Темишвар Махала: Јулијана Димитријевић, кћи **Пане** Димитријевића

МКУ 97/1801 Темишвар Махала: Теофила Јовановић, кћи **Павла-Васе** Јовановића

МКР 300/1806 Темишвар Махала: Пантелија „Обрадовени“ (Обрадовски) и Пауна, овдашњи => Катарина (кума: Софија, кћи **Андре** Маразова, из ове Вароши)

МКР 440/1808 Темишвар Махала: Пантелија „Обрадовени“ (Обрадовски) и Пауна, овдашњи => Теодора (кума: Софија, кћи **Андреје** Маразова, овдашња)

МКУ 248/1807 Темишвар Махала: Ана Голубов, супруга **Софронија-Нинка** Голубова (? сина Голубовог)

МКР 685/1809 Темишвар Махала: **Жива** „Цвејин“ (Цвејанов) и Ана => Катарина (кум: Стефан Мановић)

МКР 643/1812 Темишвар Махала: **Живан** Цвејанов и Анка, из овдашње Вароши => Георгије (кума: Сосана Мановић, кћи Георгија Мановића, овдашња)

МКР 235/1816 Темишвар Махала: **Живан** „Цвејин“ (Цвејанов) и Анка => Димитрије-Георгије (кум: Стефан Мановић)

МКР 535/1810 Темишвар Махала: **Јефтимије** Димитријевић и Стана, овдашњи => Арон

МКУ 310/1811 Темишвар Махала: Арон Димитријевић, син **Јефте** Димитријевића, овдашњи

МКР 685/1812 Темишвар Махала: Никола (? син) Радивојев и Петра, из овдашње Вароши => **Димитрије-Василије**

МКР 934/1813 Темишвар Махала: чизмар Петар и Наста, овдашњи => **Василије** (кум:¹⁸ Стефан Мановић из Махале)¹⁹

МКР 42/1851 Шенђурац: ћурчија **Илија** Димитријевић и Катарина => **Живан**²⁰

МКУ 20/1872 Шенђурац: ћурчија **Илија** Димитријевић, удовац, стар 65 година, рођен у Темишвару, умро у Шенђурцу (AN ale României, județul Timiș, ТМ, „PO Sârbă – Mănăstire“, књ. 5, 10)

МКВ 17/1816 Темишвар Град: **Димитрије-Јован** Димитријевић из Оравице и Марија Манцарлија из Темишвара

---

¹⁸ Ово је кум венчаног кума (в. горе).

¹⁹ За презиме уп. МКВ 276/1805 Темишвар Махала: Петар Димитријевић и Живана Кузулбаш, овдашњи (кум: Живан Цвејанов, овдашњи). За име мајке уп. МКР другог потомка: МКР 297/1816 Темишвар Махала: чизмар Петар и **Стана**, овдашњи => Јован, избледело па подебљано у: Петру „Димитрие“ (Димитријевић) и **Ана** => Јосиф (кум: Јован Давидов из Махале).

²⁰ Уп. и синовљеву промену имена: МКР 42/1851 Шенђурац: ћурчија Илија Димитријевић и Катарина: **Живан**, МКВ 26/1880 Београд, Саборна црква: **Живко** Димитријевић, из „Сан-Ђурђа“ (Шенђурца) у (Тамишком) Банату, отац: ћурчија Илија Димитријевић, мајка: Катарина, из „Сан-Ђурђа“ (Шенђурца) у (Тамишком) Банату, и Јелена Тодоровић, из Београда, отац: зидар („дунђерин“) Ђира Тодоровић, мајка: Перса, из Београда, МКУ 242/1905 Београд, Св. Никола: **Живко** Димитријевић, око 55 година (AN ale României, județul Timiș, ТМ, „PO Sârbă – Mănăstire“, књ. 5; ИА Београда, „СЦ СА Михаила“, књ. МКВ 1880., „Храм Св. Николе“, књ. МКУ 4).

МКУ 429/1831 Темишвар Град: **Димитрије** Димитријевић из „Ораховице“ (Оравице)

МКВ 235/1844 Темишвар Град: Павле Николић из Темишвара и Теофанија „Деметровић“ (Димитријевић), кћи покојног **Димитрија Јована** „Деметровића“ (Димитријевића), господара Оравице

МКВ 238/1844 Темишвар Град: Георгије „Деметровић“ (Димитријевић), син покојног **Јована** „Деметровића“ (Димитријевића), из Оравице и Катарина Андрејевић из Темишвара

МКР 235/1816 Темишвар Махала: Живан „Цвејин“ (Цвејанов) и Анка => **Димитрије-Георгије**

(можда)

МКВ 62/1821 Темишвар Град: **Алексије** Димитријевић из Темишвара и Софија Јовановић из Темишвара (кум: Георгије Казимир)

МКР 94/1823 Темишвар Град: **Александар** Димитријевић и Сосана => Роза (кума: Марија Казимир, супруга Ђирила Казимира)

МКР 528/1825 Темишвар Махала: **Живан-Сава** Лацков и Марија-Ђула => Димитрије

МКР 1030/1828 Темишвар Махала: **Димитрије-Трифун** Свирац, син Петра Свираца и Стана-Јованка => Василије

МКУ 309/1846 Темишвар Град: најамник **Петар-Марко** Јовановић, из места „Соки“ (? Сочи/Soci, у Румунији)

МКР 857/1847 Темишвар Махала-Румуни: Васа Бугарски и Персида-Ана => **Илија** alias **Димитрије** (кум: Илије „Пртан“ (рум. Pirtan)) (AN ale României, județul Timiș, ТМ, „PO Română – ТМ-Мехала“, књ. МКР 2)

Из наведених примера можемо дефинисати следеће категорије промене личног имена у Темишвару XVIII и XIX века:

1. Секундарна имена²¹ или двострука имена:

---

²¹ За секундарно име уп. МКР 21.10./1779 Арад, Текелијина црква: Георгије Алексић и Јелена => **Арон**, МКР 68/1864 Арад, Текелијина црква: **Димитрије-Арон** Алексић и Јулијана, рођ. Мурза => Драгомир-Георгије, МКУ 59/1867 Арад, Текелијина црква: благајник у пензији **Димитрије-Арон** Алексић, стар 67 година (Панић 2011: 162, 163).

Августина-Марија (секундарно име: *Марија*)
Димитрије-Василије
Димитрије-Георгије (двоструко име на крштењу)
Димитрије-Јован
Димитрије-Трифун
Живан-Сава
Јелисавета-Кумрија²²
Магдалина-Јевросија
Марија-Ана
Марија-*Јулија²³ (записано у облику одмиља *Марија-Ђула*)
Персида-Ана
Петар-Марко

2. Имена постају скраћена имена или имена одмиља:

(можда) Александар > Алексије²⁴
Ана > Анка
Ана > Наста
Ана > Стана и Наста
(можда) Ана > Јана (Грковић 1977: 258)²⁵
Андреја²⁶ > Андра
Василије > Илија (скраћено име)
Григорије > Георгије (Информатор 3)²⁷
Димитрије > Илија²⁸
Живан > Жива²⁹
Живана > Ана (скраћено име; записано заједно с пуним именом:
Живана-Ана)³⁰
Јефтамије > Јефта

---

²² За име *Кумрија* в. Грковић 1977: 269.

²³ Ознака * у овом случају значи да то лично име није забележено код одређеног лица, док је име без те ознаке – забележено. То незабележено име ми са извесношћу претпостављамо из имена (или именâ) одмиља које је то исто лице носило.

²⁴ У речницима нисам пронашао ово име одмиља, али га лично употребљавам одмиља за име *Александар*.

²⁵ Редослед појављивања је: *Јана, Ана*, али сам ставио *Ана, Јана*.

²⁶ За име *Андреја* в. Грковић 1977: 29.

²⁷ Редослед појављивања је: *Георгије, Григорије*, али сам ставио *Григорије, Георгије*.

²⁸ Уп. и код Румунâ: МКР 37/1885 Самош: **Порфирије**, прозван **Илија** Паскул и Вирсавија => Сава (ИА у Панчеву, „Самош, храм СО Николаја“, књ. МКР 1884–92).

²⁹ Редослед појављивања је: *Жива, Живан*, али сам ставио *Живан, Жива*.

³⁰ Уп. *Слађана* > (скраћено) *Ана, Јована* > (скраћено) *Ана, Сџана* > (скраћено) *Ана* (СТИЈОВИЋ 1998: 226; СТИЈОВИЋ 1980: 279; СТИЈОВИЋ 1979: 358).

Марија-*Јулија > Марија-Ђула
Марта > Мара
Митра (? *Дмитра) > Дмита³¹
Пантелејмон > Пантелија и Панта
Пантелија > Пана
Стојша > Тоша

3. Имена постају скраћена имена или имена одмиља па се потом мењају у нека друга имена одмиља:³²

(на крштењу) Живана > Ана > Стана и Наста³³
Иконија > *Ана (Информатор 2)³⁴ > Јана (Грковић 1977: 258)³⁵

³¹ Редослед појављивања је: *Дмиџа, Миџра*, али сам ставио *Миџра, Дмиџа*.

³² Уп. (премда не у Банату): МКВ 51/1851 Београд, Св. Марко: Ђира Тодоровић и **Петрија** Цолић, кћи покојног Петка Цолића, овдашњи, МКР 71/1854 Београд, Св. Марко: зидар („дунђерин“) Ђира и **Петрија** => Јелена, МКВ 26/1880 Београд, Саборна црква: Живко Димитријевић, из „Сан-Ђурђа“ (Шенђурца) у (Тамишком) Банату, отац: ћурчија Илија Димитријевић, мајка: Катарина, из „Сан-Ђурђа“ (Шенђурца) у (Тамишком) Банату, и Јелена Тодоровић, из Београда, отац: зидар („дунђерин“) Ђира Тодоровић, мајка: **Перса**, из Београда, МКУ 1/1913 Београд, Палилула: **Персида** Тодоровић, стара 83 године (ИА Београда, „Храм САиЕ Марка“, књ. МКВ 23, књ. МКР 2, „СЦ СА Михаила“, књ. МКВ за 1880.; Општина Палилула (Београд), Матична служба, „Црква Св. Марка“).

³³ Редослед појављивања је: *Живана, Наста, Сџана, Ана*, али сам ставио: *Живана, Ана, Сџана, Наста*.

³⁴ Попут *Иконија (-онија) > Ана*, уп. *Александра (-андра) > (одмиља) Ана* (Стијовић 1980: 319).

³⁵ Редослед појављивања је: *Јана, Иконија*, али сам ставио *Иконија* па (преко *Ана) *Јана*. Уп. и код Румунâ: МКР 144/1781 Темишвар Махала: Траило „Дракшанијанац“ (? рум. Drăcșani, уп. рум. Бангу, тј. *Vandû* у МКР 306/1789 Темишвар Махала према *Бандијанац* у МКР 578/1825 и МКР 995/1827 Темишвар Махала) и **Ануца** => Петра, МКР 64/1786 Темишвар Махала: Траило (? син) Николин и **Иконија** => Петар, затим (можда) МКР 41/1785 Темишвар Махала: Николае (? син) Павлов и **Јана**, из Махале => Димитрије, (можда) МКР 71/1786 Темишвар Махала: Николае „Димитријев“ (Думитру) и **Иконија**, из Махале => Теодор, као и: МКР 247/1803 Темишвар Махала: Гејћа Думитру и **Стојанка**, овдашњи => Ана, МКР 313/1806 Темишвар Махала: Гећа „Димитријевић“ (Думитру) и **Иконија**, овдашњи => Јефтимије, МКР 471/1809 Темишвар Махала: Гејћан „Димитров“ (Думитру) и **Иконија**, овдашњи => Георгије, МКР 864/1812 Темишвар Махала: Гејћа Думитру и **Иконија**, овдашњи => Марта, МКВ 86/1816 Темишвар Махала: Гејћа Думитру, овдашњи, и **Стојанка** Сујић, удовица покојног Јанка Сујића, из места Краљевац. За венчање после неколико деце, уп. (можда) МКР 215/1803 Темишвар Град: ћурчија („кожухар“) Димитрије и Ружа, из „Мајуревâ (Мајурâ)“ => Ђорђе (кума: Марија Радуц, жена „Јована“ (Јона) Радуца, из „Мајуревâ“ (Мајурâ)), МКР 283/1805 Темишвар Град: ћурчија („кожухар“) Петар и Ружа, из „Јозефштата“ (Јозефина) => 14. 1. 1805. Марија (кума: пиљарка Марија Радуц, жена „Јована“ (Јона) Радуца, из овога Града), МКР 434/1805 Теми-

(можда) Јована > *Ана (СТИЈОВИЋ 1980: 279) > А̀но̀ка (ГРКОВИЋ 1977: 219; РСАНУ I: 127)

(можда) Симеон > *Ситко³⁶ > Сто̀ка

Павле > *Вале > Васа (записано као *Павле-Васа*)

(можда) Стана > *Анка³⁷ > Јованка³⁸ (записано као *С̀тана-Јованка*)

(можда) Софија > *Соса (ГРКОВИЋ 1977: 307) > Сосана³⁹

Софроније → *Нине → Нинко (записано као *Софроније-Нинко*).

Из наведених категорија промене личног имена може се издвојити неколико (под)моделâ промене личног имена у Темишвару XVIII и XIX века (даљим истраживањем моћи ће се рећи више):

1) Лице је током живота добило још једно име, уп. Арон постаје Димитрије-Арон,⁴⁰ у шта спада и то када лице промени веру па има два имена, старо и ново: Августина-Марија.

2) Лице је на крштењу добило два имена, нпр. Димитрије-Георгије.

3) Име се скратило с краја на скраћено име које исто звучи као неко друго (пуно) име, нпр. Живана се скратило на Ана.

4) Име је постало име одмиља, нпр. Јефтимије је постао Јефта.

5) Име се преко скраћеног имена или имена одмиља променило у неко друго име одмиља, нпр. крштено Живана постало је скраћено Ана, а потом се преобратило у Стана и Наста.

швар Махала: ћурчија („кожухар“) Петар и Ружа, овдашњи => 25. 11. 1805. Ђорђе (кум: Флоријан „Куку“ (рум. Kukul) из Темишвара), МКР 426/1807 Темишвар Град: Петар и Ружа, из „Мајуревâ“ (Мајурâ) => 29. 6. 1807. Марија (кума: Марија Радуц, овдашња) + МКР 553/1807: Петар „Кожухаревић“ („кожухар“/ћурчија Петар) и Ружа => (тад пријављена) 15. 10. 1807. Марија (кум: Флоријан „Куку“ (рум. Kukul)), МКР 241/1814 Темишвар Град: ћурчија („кожухар“) Петар и Ружа, из „Јозефштата“ (Јозефина) => Алексије (кума: М(арија) Радуц, жена Јона Радуца), МКВ 62/1815 Темишвар Махала: ћурчија („кожухар“) Петар, слуга на мајуру породице Вајгл („служитељ ‘Вајгла‘“) и ћурчија („кожухар“), из Темишвара, и Ружа „Ђорђе“ (рум. Gheorghe), удовица покојног Теодора „Ђорђе“ (рум. Gheorghe) (кум: Флорија „Куку“ (рум. Kukul), из Темишвара).

³⁶ Уп. Симеон > (одмиља) Сића (ГРКОВИЋ 1977: 179).

³⁷ Уп. Анџелина > (одмиља) Анка (СТИЈОВИЋ 1998: 219).

³⁸ Уп. Анка > (одмиља) Ранка (СТИЈОВИЋ 1979: 252).

³⁹ Уп. МКР 60/1867 Самош: Живан и Софија Ђела => Милица (првенац), МКР 83/1869 Самош: Жива и Софија Ђела => Велимир, МКР 20/1872 Самош: Живан и Софија Ђела => Даница, МКР 23/1874 Самош: Живан и Софија Ђела => Јефимија, МКР 93/1876 Самош: Жива и Софија Ђела => Милорад, МКР 124/1878 Самош: Живан и Сосана Ђела => Вукосава, МКР 18/1882 Самош: Живан и Софија Ђела => Верона (ИА у Панчеву, „Самош, храм СО Николаја“, књ. МКР 1852–84).

⁴⁰ У недостатку сигурнога примера из Темишвара за двоструко име (без промене вере), узео сам горенаведени пример из Арада, али је сигурно да нека од наведених двоструких имена из Темишвара јесу резултат добијања секундарног имена.

Из свега наведенога можемо закључити да у Темишвару XVIII и XIX века лично име није било обавезно ни јединична ни непроменљива категорија, тј. људи су се могли родити с једним, а умрети с другим додатним именом или под другим именом или именима, скраћеним именом или именима, односно именом или именима одмиља, или се, пак, родити са два имена. Мислим да удвајање личног имена (како год оно било извршено) треба приписати језичком утицају двочлане личне именске формуле Немаца и Мађарâ, који се вршио такође и на румунски, те отуда и у румунском појава да лице може имати два лична имена. Но, могуће је да је удвајање личног имена повезано и са апотропејском функцијом одбране новорођенчета од смрти, нпр. у Самошу код Панчева (такође у Банату) постоји следећи обичај везан за лично име: у породици у којој деца умиру, мушком новорођенчету да се очево име, али се то име не изговара и таји се, а употребљава се неко друго име. За повијање оваквог мушког детета узимају се платна-пелене од три жене са именом Стана или сл., а кад дете порасте, тим трима женама врате се три нова платна-пелене уз поклоне у знак захвалности.⁴¹ То би се онда дало повезати са страховитом кугом 1738–39. г. у Темишвару, која је десетковала становништво Темишвара те су се по попису од 28. јануара 1739. године у Темишвару налазиле тек 54 православне породице (Поповић 1955: 199).

Резиме:

Истражујући претке по мајчиној линији у црквеним матичним књигама XVIII и XIX века двеју најстаријих српских цркава у Темишвару наишао сам на занимљиву језичку појаву. Наиме, у црквеним матичним књигама онога времена извештан број лица уписан је не само по имену одмиља или скраћеноме имену уместо имена, него и по сасвим другом, тзв. секундарном имену, а нека лица имала су и по два лична имена и више. Предочавам примере на које сам наи-

⁴¹ Информатор 1 наводи као пример себе, односно своје име: **Ђока** Ђела, звани **Жика**, од оца **Ђоке**. Такође, наводи и пример **Петра** Маркова (рођ. 1958., Самош), званог **Никица**, од оца **Петра**. А у (црквеним) матичним књигама Самоша јавља се формула *име + прозван + име* (нпр. **Јаков** прозван **Радојко** Константинов, МКР 7/1889 Самош), односно *име + recte + име* (нпр. **Лазар** recte **Цветко** Мошоринац, МКР 104/1891 Самош), која мислим да бележи овај обичај (ИА у Панчеву, „Самош, храм СО Николаја“, књ. МКР 1884–92).

шао. Из њих се може издвојити неколико (под)моделâ промене личног имена у Темишвару XVIII и XIX века: 1) Лице је током живота добило још једно име, уп. Арон постаје Димитрије-Арон, у шта спада и то када лице промени веру па има два имена, старо и ново: Августина-Марија, 2) Лице је на крштењу добило два имена, нпр. Димитрије-Георгије, 3) Име се скратило с краја на скраћено име које исто звучи као неко друго (пуно) име, нпр. Живана се скратило на Ана, 4) Име је постало име одмиља, нпр. Јефtimiје је постао Јефта, и 5) Име се преко скраћеног имена или имена одмиља променило у неко друго име одмиља, нпр. крштено Живана постало је скраћено Ана, а потом се преобратило у Стана и Наста.

Закључак је да у Темишвару XVIII и XIX века лично име није било обавезно ни јединична ни непроменљива категорија, тј. људи су се могли родити с једним, а умрети с другим додатним именом или под другим именом или именима, скраћеним именом или именима, односно именом или именима одмиља, или се, пак, родити са два имена. Мислим да удвајање личног имена (како год оно било извршено) треба приписати језичком утицају двочлане личне именске формуле Немаца и Мађарâ, који се вршио такође и на румунски, те отуда и у румунском појава да лице може имати два лична имена. Но, могуће је да је удвајање личног имена повезано и са апотропејском функцијом одбране новорођенчета од смрти.

* * *

Библиографија:

Извори и архивска грађа:

Информатор 1: Бока Ђела (рођ. 1965. г., Самош).

Информатор 2: Иконија-Ана Тошић (рођ. 1952. г., Горобиле).

Информатор 3: Јосиф Станковић (рођ. 1977. г., Темишвар).

Информатор 4: Мила Тодоров (рођ. 1979. г., Темишвар).

Историјски архив Београда, фондови: „Саборна црква Св. архангела Михаила“, „Храм Св. Николе“, „Храм Светог апостола и евангелисте Марка“.

Историјски архив у Панчеву, фонд „Самош, храм Св. оца Николаја“.

Општина Палилула (Београд), Матична служба, фонд „Црква Св. Марка“.

Arhivele Naționale ale României, județul Timiș, Timișoara, фондови: „Parochiă orthodoxă Sârbă – Timișoara-Cetate“ (Темишвар Град), „Parochiă orthodoxă Sârbă – Timișoara-Mehala“ (Темишвар Махала), „Parochiă orthodoxă Română – Timișoara-Mehala“ (Темишвар Махала-Румуни), „Parochiă orthodoxă Sârbă – Mănăstire“ (Шенђурац).

Литература:

Вельковић, Ж. (2013): „Примери променљивости личног имена Срба православца у матичним књигама Темишвара XVIII и XIX века“, *Гласник* 2012, Темишвар: Српска православна епархија темишварска, стр. 80–93.

Војводић, М., и Живојиновић, Д. (1986): *Историја српског народа IV–1*, Београд.

Ганжина, И. М. (2001): *Словарь современных русских фамилий*, Москва: АСТ, Астрел.

Грковић, М. (1977): *Речник личних имена код Срба*, Београд: Вук Караџић.

Панић, Б. (2011), *Трајом арапских Алексића*, „Темишварски зборник 6“, Нови Сад.

Поповић, Д. (1955): *Срби у Банаџу до краја осамнаестог века*, Београд.

РСАНУ I– (1959–): *Речник српскохрватског књижевног и народног језика I–*, Београд: САНУ.

СТИЈОВИЋ, Д. (1997): *Ономастика Суве Реке и околних села*, ОП XI–II, Београд: САНУ.

СТИЈОВИЋ, Д. (1998): *Ономастика дела северне Метихије*, ОП XIV, Београд: САНУ.

СТИЈОВИЋ, С. (1979): *Ономастика источних дела метихијског (ићког) Подјора*, ОП I, Београд: САНУ.

СТИЈОВИЋ, С. (1980): *Ономастика средишњег дела метихијског (ићког) Подјора*, ОП II, Београд: САНУ.

Щербачев, Олег Вячеславович (2011): *Родословные Щербачевы*, IntRes: <http://www.mtu-net.ru/sherbach/rodoslov/sherbachev.html> (преузето 31. 5. 2011. г.).

Google (2017): <http://www.google.com> (приступљено 27. 2. 2017.)

Remer Connor, M. (1992): *Germans & Hungarians – 1828. land census: Torontal county, Hungary*, Pacemont.

Remer Connor, M. (1994): *Germans & Hungarians – 1828. land census: Temes county, Hungary, now in Romania*, Pacemont.

Примљено: 29. 5. 2017.

Исправљено: 14. 7. 2017.

Одобрено: 21. 7. 2017.

THE EXAMPLES OF ORTHODOX SERBS' PERSONAL NAME CHANGING IN XVIII AND XIX CENTURIES TIMIȘOARA CHURCH BIRTH/MARRIAGE/DEATH REGISTRIES

Žarko B. Veljković

Serbian scientific center, Belgrade

Summary: Researching my maternal ancestors in XVIII and XIX centuries church birth/marriage/death registries of two oldest Serbian churches in Timișoara, I discovered an interesting language phenomenon. Namely, in those old church birth/marriage/death registries certain number of persons is inscribed not just by his endearing (hypocoristic) name or shortened name (kurzname), but by completely other, so called secondary name, and some persons had double name or more names. Here I present the examples which I've found. From those examples the following models and submodels of personal name change in XVIII and XIX centuries Timișoara can be defined: 1) During

lifetime, a person obtained one more name, e. g. Aron became Dimitrije-Aron, which includes the situation when a person changed his faith, having thus two names, the old and new one, e. g. Avgustina-Marija. 2) In christening, a person was given double name, e. g. Dimitrije-Georgije. 3) The name itself shortened from the end to shortened name (kurzname), homonymic to some other (full) name, e. g. Živana is shortened to Ana. 4) The name itself was transformed to its endearing (hypocoristic) name, e. g. Jeftimi-je became Jefta, and 5) The name itself-through shortened name (kurzname) or its endearing (hypocoristic) name-was transformed to some other endearing (hypocoristic) name, e. g. Živana, obtained in christening, was shortened to Ana, and later transformed to Stana and Nasta.

The conclusion is that in XVIII and XIX centuries Timișoara personal name wasn't obligatory singular, nor unchangeable phenomenon, i. e. a person could be born with one name, and die with other name added, with other name or names, with shortened name or names (kurzname(n)), with endearing (hypocoristic) name or names or, on the other side, be born with double name. I think that this orthodox Serbs' personal name doubling (whatever's the maner it's been done) should be attributed to linguistic influence of double name formula of Germans and Hungarians, which influenced the Romanian as well, thus in Romanian there's phenomenon that a person can have double name. Though, it's possible that this orthodox Serbs' personal name doubling is connected with apotropaic function of protecting new-born from death.

Key words: Timișoara, XVIII century, XIX century, orthodox Serbs, personal name, endearing (hypocoristic) name, shortened name (kurzname), secondary name, double name, church birth/marriage/death registries.